

Muudatused mittetulundusühingu ja sihtasutuste seaduses 2009

Üle paljude aastate muutuvad 1. juulist põhjalikumalt mittetulundusühingute ja sihtasutuste seadused. Enamik muudatusi on pigem tehnilised ja täpsustavad, kuigi mahukad ning osad nõuavad ilmselt ühendustel oma põhikirjade ümbertegemist. Kes ka põhikirja muuta ei jõua, peab järgima juulist igal juhul seaduse nõudeid.

Muudatustel on mitmeid põhjusi: aastatega kogunenud kitsaskohad, mõningate formaalsusnõuete kaotamine, osapoolte (nt juhatus ja liikmed) huvide tõhusam kaitse ning üldisem selgus õigusruumis – et mittetulunduslikele organisatsioonidele kehtiks osades asjades sarnased vormilised nõuded kui äriühingutele.

Järgnevalt lühidalt olulisemad muudatused mittetulundusühingute seaduses, mille põhimõttelised osad on sarnaselt ära muudetud ka sihtasutuste seaduses, nt valimiste, organite suhete jms regulatsioonid. Kui saame ise targemaks, täiendame alltoodut (praegu seisuga 23.04.09):

- Enam ei pea notaris eraldi kinnitama juhatuse liikmete **allkirjanäidiseid**, sest allkirjad lähevad nagunii kandeavaldusele, nii asutamisel kui muutmiskannetel. Lihtsalt üks paber vähem, muidu kõik sama. § 8

- Kui valitakse **uus juhatuse liige**, kirjutab just tema notaris alla kandeavaldusele – olemaks kindel, et teda tagaselja juhatusse ei valita. Ettevõtjaportaalis peab küll muutmiskannet alustama senine juhatuse liige, sisestades uue inimese isikukoodi, et temal oleks võimalik sisse logida ja kanne kinnitada. § 8

- Pärast asutamisdokumentide allkirjastamist tuleb **kandeavaldus esitada ühe aasta jooksul**. Seni tähtaeg puudus ja mõned ilmusid registrisse väga vanade paberitega. § 8

- Lõpuks on seadustatud **protokollist väljavõtte esitamine**, kui ei taha registrile kõiki arutatud küsimusi näidata. St et nt juhatuse liikme registrisse kandmisel võib esitada üldkoosoleku (või volinike koosoleku) protokoll, mis sisaldab vaid valimise punkti, aga muud nõuded kehtivad ikka – protokollil on koosoleku juhataja ning protokollija allkirjad ning juures osalejate nimekiri koos nende originaalallkirjadega; või vastavalt kõik digiallkirjad. Väljavõte peab olema notariaalselt tõestatud, kui seda on kogu protokoll. Register on praktikas aktsepteerinud kandeavaldust Ettevõtjaportaalis digitaalselt allkirjastatud protokolliga ka nii, kui osalenute nimekiri allkirjadega saadetakse paberil järele – saab notarit vältida ka siis, kui kõik osalenud ei saa digiallkirja anda. Samas jääb risk, et enne kui paberid kohtusse jõuavad, võib olla juba puuduste kõrvaldamise määrus tulla. § 10

- Seadusse on lisatud uus paragrahv, mis reguleerib **asutajate ja juhatuse liikmete vastutust** asutamisel. Nt vastutavad valeandmete esitamisega tekitatud kahju või võetud kohustuste eest kõik solidaarselt. Nõuded aeguvad viie aastaga asutamisest. § 10¹

- Enam **ei saa juhatuse liikmeid valida MTÜ nõukogu**, kui põhikirjas pole viidet, et nõukogu töötab seaduse mõttes volinike koosolekuna ehk valitud MTÜ liikmete poolt ja seast. Siiani on mõnel MTÜ-l nõukogu ja võib ka edasi olla, aga juhatuse

liikmete valimise õigus peab olema vaid üldkoosolekul või kui see on antud põhikirjaga volinike koosoleku pädevusse. Nõukogu võib olla sisemine organ, aga praegu on kujunenud seaduse mõttes mingiks anomaaliaks. Juhatus valiva nõukoguga MTÜd peaksid seega põhikirja ümber tegema. Nõue jõustub 1.01.2010 ehk hiljem kui ülejäänud punktid. Paragrahv täpsustab veel mitmeid asju juhatuse ja üldkoosoleku suhetes. § 19

- Eriti põhjalikult on **täpsustatud üldkoosoleku kokkukutsumist** ja läbiviimist. Nüüd on selgemalt öeldud, et kutses tuleb ära märkida päevakord, mida ei tohi enam muuta, või tuleb üldkoosolek edasi lükata nii, et teatamisest toimumiseni jääks seaduses nõutud seitse päeva, kui põhikirjas pole pikemat tähtaega. Senist praktikat, kus üldkoosolek kutsutakse nt kvoorumi puudumisel uuesti kokku 15 minuti pärast, uus seadus täpsemalt ei reguleeri, aga registriosakondade poolne tõlgendus on vahepeal muutunud ja niisugused protokollid ei lähe enam läbi – seega on kindlam koosolek üldises korras uuesti kokku kutsuda või tegeleda enne volikirjade kokkuajamisega kvoorumi tarvis. § 20

- Üldkoosoleku võib kokku kutsuda juhatuse asemel jätkuvalt 1/10 MTÜ liikmetest samadel tingimustel kui seda korraliselt tehtaks (§ 20), aga uus võimalus on antud ka juba väljakuulutatud üldkoosoleku päevakorra täiendamiseks: 1/5 MTÜ liikmetest võib kolme päeva jooksul (põhikirjaga võib ette näha pikema aja) pärast üldkoosoleku kokkukutsumise teadet nõuda täiendavaid päevakorrapunkte. **Muutunud päevakorrast** tuleb teatada taas seitse päeva ette või põhikirjast tuleneva miinimumtähtajaga. Seega on mõistlik saata teade välja veel varem, et ei peaks üldkoosoleku kuupäeva muutma. Teist korda päevakorda samal moel liikmete nõudel muuta ei või, kuna muidu jäädakski päevakorda muutma ja koosolekut edasi lükkama. § 20¹

- **Eelnevalt teatamata küsimusi** võib päevakorda võtta vaid siis, kui üldkoosolekul osalevad kõik MTÜ liikmed. Paindlikum võimalus on ka: kui põhikiri ei näe üldkoosolekule ette suuremat kvooruminõuet, siis päevakorda võib eelnevalt teatamata täiendada ka juhul, kui üldkoosolekul osaleb üle poole MTÜ liikmetest ning kohalolijatest 90% on täiendustega nõus. § 20¹

- **Korralduslikke küsimusi** võib otsustada ja arutelusid pidada ka päevakorras eraldi punktita, kui ei tehta otsuseid. § 20¹

- Kui mõndki kokkukutsumise nõuet on rikutud, **ei saa üldkoosolek otsuseid vastu võtta**, kui ei osale just 100% liikmetest. § 21

- Seadusest on **eemaldatud piirang, et liiget võib koosolekul esindada vaid teine MTÜ liige**. Igaühel on õigus määrata end esindama naine või advokaat või juriidilisest isikust liikme puhul volitatud töötaja, mitte juhatuse liige, aga vajalik on kirjalik volikiri, mis ise või selle ära kiri lisatakse protokollile ja osalejate nimekirjale. Seni viimane nõue puudus. § 21 Korterühistute puhul kaovad samuti esindaja piirangud, ent kehtib erisus, et põhikirjaga võib sätestada esindatavate isikute ülemmäära ühe liikme kohta. KÜS 10¹

- Seadust täiendatakse ka üldkoosoleku **protokollile esitavate nõuetega**, mida seni polnud: aeg, koht, päevakord, hääletustulemused, eriarvamused, allkirjad, kirjalikult

esitatud ettepanekud-arvamused. Samuti, et protokoll tuleb teha liikmetele kättesaadavaks 14 päeva jooksul. § 21

- Vähemuse kaitseks on lisatud säte, et juhatuse või 1/5 liikmete nõudmisel peab **üldkoosolekule kutsuma notari**, kes tõestab protokoll (ei kehti ametiühingutele!). Nõue tuleb juhatusele esitada kolme päeva jooksul üldkoosolekust teatamisest, kui põhikiri ei luba pikemat aega. Notariaalse tõestamise kulud võib MTÜ asemel jätta seda nõudnud liikmete kanda, kui selle poolt on 2/3 üldkoosolekul osalenuist. Sama kehtib liikmete poolt kokku kutsutud üldkoosoleku kulude kohta. § 21

- Täpsustatakse, **millal liige ei või hääletada** huvide konflikti tõttu. § 22 Samuti toodud täpsem loetelu tingimustest, mille täitmatajätmisel on üldkoosoleku otsus tühine. § 24¹

- Kui volinike koosolekule on antud ka õigus põhikirja muuta, on keelatud nüüd muuta seda osa, mis puudutab **üldkoosoleku ja volinike omavahelist pädevuste jaotust** ehk ise enda volituste suurendamist. § 25

- Selgemad on keelud, **kes ei tohi olla juhatuse liige**, mis kehtib ka äriühingutele. § 26

- Hulk tehnilisi täpsustusi on paragrahvis, mis reguleerib **üldkoosoleku ja juhatuse suhteid** ning volitusi tehingute tegemisel ja esindamisel. § 27

- Seni puudus seaduses vaikumisi **juhatuse ametiaja pikkus**. Nüüd on selleks kolm aastat, kui juhatuse liikme volitusi pole märgitud põhikirjas, aga ka põhikirjaga ei tohi ette näha ametiaega pikemana kui viis aastat. Tagasi valida võib aga alati ning selle kord on ka seaduses kirjas. Muuhulgas tuleb ka tagasi valitud juhatuse liikmest edaspidi registrile teada anda, kuid mitte kandeavaldusena, vaid lihtkirjalikult koos valimise aluseks olevate dokumentide originaalidega või digitaalselt. Sama kehtib edaspidi ka **sihtasutuse nõukogu liikmete puhul**, mil pole tarvis enam esitada kandeavaldust, vaid piisab teatamisest ettenähtud moel ja lisadokumentidega. § 28

- Seadus täienes uue paragrahviga, mis reguleerib juhatuse liikmete tasustamist, peamisel ses osas, et halvenenud majandustingimustes **võib nõuda tasude vähendamist**, et kulud oleksid õiglased ja mõistlikud. Eks näis, kuidas see tööle hakkab. § 28¹

- Üksjagu on täpsustatud ka **juhatuse liikme vastutust** mitmetes olukordades, kuna seni on seadus olnud ebamäärane, kohtuotsused erinevad ja juhatuse liikmeil puudunud lõplik selgus, mille eest nad täpselt vastutavad. § 32

- Alates järgmisest aastast peavad MTÜd esitama oma (2009. aasta kohta käiva) **majandusaasta aruande registrile**, mitte enam maksuametile. Samuti ei saa aruannet esitada enam paber kandjal, vaid elektrooniliselt, soovitatavalt Ettevõtjaportaalis. Võibolla tulevast aastast muutub juba ka aruande esitamise viis, kus raamatupidamise osa pole enam pdf või doc kujul, vaid elektrooniliselt nii, et andmed muutuvad kohe töödeldavaks ja kokkuvõttes tuleb eri ametkondadele (statistika, haigekassa) vähem infot esitada. Hoiame teid kursis ses osas. § 36

- Eemaldatud on suurem osa loetelust **MTÜ lõpetamise tingimustest** ja korrast ning viidatud Tsiviilseadustiku üldosa seadusele, täpsem on ka lõpetamise ja likvideerimise protseduur. § 37 ja 40-54
- Täpsem on käitumise juhised ja vastutused **MTÜ maksejõuetuse ning pankroti korral**, põhiideega, et vastutab mõistagi juhatus. § 39
- Selgem ja lihtsam on ka **ühinemiste ning jagunemiste korraldus**, vaidlustamine, võlausaldajate kaitse jne. § 57-63

VIITED:

Kuni 30.06.09 Kehtiv MTÜde seadus:

<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13110829>

Uus MTÜde seadus: <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13149444>

Uus SAde seadus: <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13149533>

Seaduseelnõu ja algne ning Riigikogus tehtud muudatuste seletuskirjad: http://www.riigikogu.ee/?page=en_vaade&op=ems&eid=305512&u=20090418132642

Tasuta nõustamine seadusemuudatuste ja põhikirjade teemal: <http://mak.eas.ee>.
Olgem kannatlikud, sest ka konsultandid ei ole geeniused, robotid või professionaalsed juristid.

Kokkuvõtte tegi Alari Rammo, alari@ngo.ee | 630 9630